

Mauri Kunnas

KOIRAMÄEN SUOMEN HISTORIA

KANSALLISTEATTERI

KOIRAMÄEN SUOMEN HISTORIA –purkava työpaja

Tämä työpaja on kehitetty materiaaliksi opettajille, jotka ovat ryhmänsä kanssa jo käyneet katsomassa Koiramäen Suomen historia –esityksen Kansallisteatterilla. Työpaja on toiminnallinen ja käyttää draaman keinoja. Työpajan on kehittänyt teatteri-ilmaisun ohjaaja Martta Pesonen ja työpajaa on kokeiltu käytännössä kouluissa keväällä 2019.

KESTO 60-75 min

TYÖPAJAN TAVOITTEET

- Esityksen muistelu ja näytelmässä esiteltyjen edistystä edustavien hahmojen tuntemuksen syventäminen
- Draamataidot: hahmon ottaminen, eläytyminen, fyysinen heittäytyminen leikkiin
- Teemojen käsittely: edistys, kekseliäisyys, (sodan järjettömyys)

ENNAKKOVALMISTELUT

- Opettaja tai luokka yhdessä laittavat pulpetit sivuille ja muodostavat tuoleista mahdollisimman ison piirin
- Pääharjoitteessa käytettävien hahmofaktojen tulostaminen
- Pääharjoitteessa käytettävien hahmojen liikeohjeiden tulostaminen ja leikkaaminen

OPETTAJALLE

- Tee alkuun harjoitteissa mukana. Omalla heittäytymiselläsi osoitat, että se on nyt sallittua. Näin madallat oppilaiden osallistumisen kynnyistä.

1. ESITTELY JA DRAAMASOPIMUS:

Istutaan piirissä penkeillä.

Kerrotaan, että nyt käsitellään nähtyä Koiramäen Suomen historia -esitystä.

Ensin tehdään draamasopimus. Draamasopimuksen voi tehdä kertomalla, että tehdään teatteriharjoitteita ja työskentelyssä on tärkeää kunnioittaa itseä, muita ja yhteistä tekemistä, eikä kenenkään tarvitse olla yksin esillä, ellei niin halua. Työpaja ei myöskään vaadi näyttelijäntyön osaamista, vaan kaikilla on jo riittävästi taitoja osallistua. Koska draamasopimus ei ole paperinen sopimus, se voidaan allekirjoittaa kaikki yhtä aikaa ottamalla kuvitteellinen kynä ja tekemällä allekirjoitus ilmaan.

2. ALKULÄMMITTELYT 5 min

Teatteriharjoitteita varten on hyvä lämmitellä, niin kehoa kuin ääntä. Ennen kaikkea lämmittelyharjoitteissa on kuitenkin kyse heittäytymisen ja mielen lämmittelystä, jotta myöhemmin uskaltaa hypätä esimerkiksi rooliin.

Lämmittelyt ovat lyhyt osio ja niissä kannattaa pitää pientä vauhtia yllä. Kaksi harjoitetta riittää. Voit valita seuraavista harjoitteista luokallesi sopivat.

HARJOITE: AURINKO-RUSINA

Seisotaan piirissä, niin että kaikki näkevät toisensa.

Opettaja ohjeistaa samalla kun tekee yhdessä oppilaiden kanssa:

Jokainen venyy isoksi säteileväksi auringoksi, aivan valtavan isoksi (kädet ylös, kasvot mahdollisimman auki, silmät ja suu myös). Sitten kuivutaan pieniksi ryppyisiksi rusinoiksi, eli aivan kyykkyyn saakka niin pieniksi kuin päästään. Myös kasvot menevät pieniksi ja ryppyisiksi.

Tätä toistetaan erilaisin rytmein haluttu määrä: välillä aurinko aukeaa nopeasti, välillä hitaasti ja nautiskellen. Opettaja tekee siis yhdessä oppilaiden kanssa.

RAVISTELUT: RAVISTELLAAN

Piirissä seisten, niin että kaikki näkevät toisensa. Tehdään ravistelut, joissa ikään kuin viskataan oma käsi piirin keskustaa päin. Ravistellaan ensin neljä kertaa yhteen ääneen laskien samassa rytmissä oikea käsi, sitten neljä kertaa yhteen ääneen laskien vasen käsi, samoin oikea jalka ja vasen jalka.

Sitten lisätään vauhtia ja tehdään sama kierros, yhä ääneen laskien, mutta vain kaksi kertaa ravistellen. Lopuksi lisätään vielä vauhtia ja tehdään kierros vain yksillä ravisteluilla.

1-2-3-NIMET

Piirissä seisten, niin että kaikki näkevät toisensa. Lasketaan yhteen ääneen "yksi-kaksi-kolme-" jonka jälkeen jokainen sanoo oman nimen piirin keskustaa kohti. Tämä voidaan tehdä muutaman kerran eri tavoin, esim. mahdollisimman hiljaa, reippaasti tai jopa vihaisesti.

Harjoitteen tarkoitus on avata ääniä ja saada jokainen mukaan ilman esilläolon pakkoa.

3. PATSASKÄVELY 10 min

Harjoite on vielä osa lämmittelyä, mutta vie muistelemaan toiminnallisesti esityksessä olleita esineitä ja tapahtumia.

Seuraava harjoite tehdään kokonaan sanattomasti, se on hyvä korostaa oppilaille heti alkuun.

Oppilaat ohjeistetaan kävelemään luokassa sikin sokin, yksin. Säännöllisin väliajoin opettaja antaa pysähtymismerkin, esim. kaksi taputusta. Opettaja pyytää oppilaita muodostamaan kolmenhenkisen ryhmän, jossa muodostetaan patsas esityksessä mainitusta asiasta (lista alla). Patsaat muodostetaan sanattomasti ja nopeasti, ja niihin jähmetytään paikalleen.

Jos vapaa kävely on ryhmälle haastavaa, opettaja voi jakaa luokan kolmen-neljänoppilaan ryhmiin, esimerkiksi pöytäryhmät toimivat hyvin.

PATSAAT

1. HAARUKKA 2. KUNINKAALLISET 3. ABC-KIRJA ELI AAPINEN 4. SUOMI 5. LOPUKSI
TEHDÄÄN VASA-LAIVA –PATSAK, JOHON KOKO LUOKKA TULEE MUKAAN.

Jokaisen patsaan jälkeen opettaja voi nopeasti havainnoida sanallisesti patsaita, jonka jälkeen kävellään taas sikin sokin tilassa. Viimeisen patsaan jälkeen mennään istumaan.

4. MITEN VÄHÄLLÄ JÄRJELLÄ JOHDETAAN – keskustelu 5 min -> TARKOITUS: KÄYDÄ VIELÄ LÄPI KEVYESTI AJANJAKSON JATKUVA SOTIMINEN JA SEN JÄRJETTÖMYYS.

Istutaan penkeille. Opettaja kysyy tietääkö luokka, mikä on repliikki eli vuorosana. Jos kukaan ei tiedä, opettaja kertoo sen olevan näyttelijän puheenvuoro, jonka käsikirjoittaja on kirjoittanut.

Opettaja lukee erään repliikin Suomen Koiramäen historiasta:

“Voi kumpu tietäisit, miten vähällä järjellä tätä maailmaa johdetaan” - Axel Oxenstierna.

KESKUSTELLAAN: Muistaako joku kuka tämän sanoi ja missä vaiheessa?

Miten tämä lause teistä liittyy tähän esitykseen? Miksi tämä on tässä esityksessä?

Keskustelua voi johdatella seuraavasti sotimisen järjettömyydestä kohti sitä kaikkea edistystä, jota 1600-1800-luvulla tapahtui: (1600-1800 –luvulla sodittiin jatkuvasti, vaikkei siitä juuri esityksessä mainintoja enempää puhuttukaan. Sotiin kuluu valtavasti resursseja ja ihmistyövoimaa. Jos ihmiset eivät sotisi, mitä kaikkea voisimmekaan saavuttaa?)

Sodista huolimatta 1600-1800 luvulla tapahtui ihan valtavasti kaikkia muutoksia.

Muistaako joku millaisia?

Tutustutaan seuraavaksi muutamiin näytelmän hahmoihin vähän tarkemmin.

Kaikki hahmot ovat tehneet paljon kehittämistyötä.

5. PÄÄHARJOITE, NÄYTELMÄN HAHMOIHIN SYVENTYMINEN 20 min

Kaikille oppilaille jaetaan paperilapulla (**LIITE 1**) näytelmässä esiintyneen hahmon nimi (Mikael Agricola, Kuningatar Kristiina, Kustaa Kolmas, Pehr Kalm) ja liikeohjeet. Paperilappua ei saa näyttää muille eikä hahmon nimeä sanoa ääneen.

- RYHMÄN ETSIMINEN: Yhtä aikaa jokainen lähtee liikkumaan lapussa kuvaillulla tavalla sikinsokin luokan keskellä. Opettaja ohjeistaa etsimään muut, jotka liikkuvat samoin. Yhä toimitaan hiljaisuudessa. Ryhmiä syntyy neljä.
- RYHMÄTYÖ, MAINOS: Muodostuneille ryhmille annetaan faktalaput (**LIITE 2**) hahmosta ja annetaan 5-10 minuuttia aikaa suunnitella mainos tästä hahmosta muulle luokalle.
- ESITTELY: jokainen ryhmä esittelee oman mainoksensa. Mainosten jälkeen annetaan aplodit ja opettaja voi kysellä mitä muu luokka oppi hahmosta, ja sen jälkeen kysyä ryhmältä jäikö jokin tärkeä asia vielä mainitsematta.

Jos aikaa jää, voi ryhmiltä vielä kysyä, millaisen elämänohjeen kyseinen hahmo antaisi juuri teidän luokallenne.

6. PURKU

Lopuksi opettaja voi käydä vielä sanallisesti läpi mitä kaikkea tehtiin tunnin aikana.

JOS PURKUUN ON VÄHÄN AIKAA:

OPPIMISMITTARIT

Istutaan tuoleilla piirissä. Kaikki laittavat käden keskitasoon. Opettaja kertoo, että kyseessä on oppimismittari. Jos kättä nostaa todella ylös, oppi todella paljon, jos ei oppinut mitään käsi laitetaan alas. Kaikkea siltä väliltä voi myös käyttää.

Opettaja kysyy: Kuinka paljon opitte historiasta? Opettaja voi sanallisesti avata halutessaan tuloksia. Kuinka paljon opitte teatterista? Voi kysyä myös, kuinka paljon oppi yksittäisistä hahmoista esim. Kuningatar Kristiinasta.

JOS ENEMMÄN AIKAA:

JÄIN POHTIMAAN –KIERROS.

Istutaan tuoleilla, ja tehdään kierros. Tässä olisi hyvä olla jokin esine, joka kiertää sillä joka puhuu. Jokainen sanoo omalla vuorollaan oman nimen ja jonkin asian jota jäi pohtimaan. Muut vastaavat siihen "ugh"-äänteellä.

NÄIN:

Vuorossa oleva: "Olen (oma nimi) ja jäin pohtimaan Kuningatar Kristiinaa, olen puhunut"

Muut vastaavat "Ugh"

KOIRAMÄEN SUOMEN HISTORIA

-työpajan materiaali: NIMI JA LIIKEOHJE

Näillä lapuilla jaetaan ryhmät hahmoihin syventävässä harjoitteessa. Tulosta sivu niin monta kertaa, että jokaiselle oppilaalle riittää nimi ja liikeohje -lappu. Leikkaa laput viivan kohdalta ennen työpajaa.

Pehr Kalm – Kulkee istutellen kasveja puutarhaansa

Kustaa kolmas – kulkee vilkutellen kuninkaallisesti

Tyttökuningas Kristiina – Kulkee miekkailen

Mikael Agricola – Kulkee lukien kirjaa

Pehr Kalm – Kulkee istutellen kasveja puutarhaansa

Kustaa kolmas – kulkee vilkutellen kuninkaallisesti

Tyttökuningas Kristiina – Kulkee miekkailen

Mikael Agricola – Kulkee lukien kirjaa

KOIRAMÄEN SUOMEN HISTORIA

-työpajan materiaali / TULOSTA SIVUT TÄLLAISENAAN

HAHMOJEN FAKTAT

SUUNNITELKAA TV- TAI RADIOMAINOS,
jossa esittelette Pehr Kalmin muulle luokalle.

Per Kalm (1716-1779)

- Ensimmäinen eurooppalainen tutkimusmatkailija Pohjois-Amerikassa ja ensimmäinen tiedemies, joka kävi Niagaran putouksilla.
- Turun yliopiston professorina ja pappina. Moniosaaja.
- Kalmin Pohjois-Amerikassa keräämiä kasveja kokeiltiin Hirvensalossa Turussa ja Kalmin perustamassa Turun kasvitieteellisessä puutarhassa, suurin osa kasveista ei sopeutunut Suomen ilmastoon.

SUUNNITELKAA TV- TAI RADIOMAINOS,
jossa esittelette Kustaa kolmannen muulle luokalle.

Ruotsin kuningas, Kustaa kolmas (1746-1796)

- Kulttuurielämän kannalta Kustaa oli tärkeä kuningas.
- Hän perusti vuonna 1773 Kuninkaallisen oopperan, vuonna 1786 Ruotsin Akatemian ja vuonna 1788 Kuninkaallisen draamateatterin.
- Hän suosi erityisesti näyttämötaidetta, ja esiintyi itsekin näyttelijänä.
- Mielenkiintoa riitti myös Suomen asioihin: Kustaan hallintokaudella perustettiin myös Tampereen ja Kuopion kaupungit, lisäksi Vaasaan perustettiin 1775 hovioikeus.

SUUNNITELKAA MAINOS,
jossa esittelette Tyttökuninkaan eli Kuningatar Kristiinan muulle luokalle.

Ruotsin Kuningatar (1632-1654)

- Kristiina tuli hallitsijaksi viisivuotiaana
- Hän pukeutui mielellään miesten vaatteisiin eikä suostunut käyttämään mekkoja
- Oli mainio miekkailija ja metsästäjä
- Kiinnostunut kulttuurista ja uskonnoista.
- Kristiinan hallintokaudella Suomeen perustettiin postilaitos ja ensimmäinen Yliopisto: Turun Akademia vuonna 1640.
- 27-vuotiaana Kristiina luopui Luterilaisesta uskosta ja kääntyi Katolilaiseksi. Samalla hän luopui kruunusta eli hallitsijana olemisesta. Hän muutti Roomaan vieden kaksitoista suurta laivalastillista isänsä sotasaaliita. Kristiina yritti palata hallitsijaksi 1660, mutta häntä ei enää huolitettu takaisin.

SUUNNITELKAA MAINOS,
jossa esittelette Agricolan muulle luokalle.

Mikael Agricola (1510-1557)

- julkaisi ensimmäisen suomenkielisen aapisen, ABC-kirjan.
- käänsi Uuden testamentin (Se Wsi Testamenti) suomeksi
- Agricolan ansiosta suomalaisille avautui tie lukutaitoon ja koulutukseen omalla kielellä. Aiemmin suomi oli ollut vain puhuttu kieli.
- Jotkut sanovat, että ilman kirjoitettua suomenkieltä, ei olisi koskaan syntynyt myöskään maata nimeltä Suomi. Agricola oli suomenkielen ja ehkä jopa Suomen alkuisä!

Lainaus ABC-kirjasta: *"Oppe nyt wanha ia noori / joilla ombi Sydhen toori."*

Opi nyt vanha ja nuori / joilla ompii sydän tuore